

Воропай Є. А. – студентка 4-го курсу
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВЧИНЕННЯ ГРАБЕЖІВ: ДЕТЕРМІНАНТИ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ХАРАКТЕРУ

Під причиною конкретного злочину в причинно-наслідковому комплексі ми розуміємо взаємодію суб'єктивного й об'єктивного елементів, відповідно до представлених негативними морально-психологічними якостями особистості, сформованими в процесі певного тривалого впливу несприятливих умов її морального формування або протягом відносно незначного проміжку часу вже в дорослому віці при відносно сприятливих умовах формування в дитячому і підлітковому віці, і зовнішнім середовищем, що продовжує розвиток, зміцнення цих негативних особистих якостей. Зовнішнє середовище, яке складає об'єктивний елемент причини злочинних діянь – це різноманітні конкретні життєві ситуації, в яких може знаходитися людина і які сприяють становленню і продовженню формування будь-яких негативних якостей особистості, що в результаті відіграють провідну роль при вчиненні злочину [1].

До морально-психологічних причин злочинної поведінки грабіжників також потрібно віднести таку рису характеру як заздрість. Заздрість особливо характерна для підлітків. Відсутність престижних речей або необхідної кількості грошей грабіжниками-підлітками розцінюється як жорстока несправедливість оточуючих щодо них. Наявність у людей престижних речей, яких немає у винних, сприймається останніми як додатковий стимул зухвалості і жорстокості під грабежу.

Однією з причин грабежів є культурно-виховний чинник. Як писали німецькі кримінологи, під культурним рівнем розуміється не тільки ступінь інтелігентності, духовний або освітній рівень даної людини, її знання в галузі культури, начитаність і загальна інтелектуальність, але й сукупність матеріальних і духовних багатств і цінностей, створених народом, які оберігаються і розглядаються як додаткове

багатство, що свідчить про його досягнення [2, с. 46–54]. Сюди ж слід віднести спосіб життя і манери, стиль і форми міжособистісних відносин, які закріплені в звичаях і правилах поведінки. Як показує практика серед грабіжників зустрічалися люди ерудовані, але з низькою культурою міжособистісного спілкування. Грубість, цинізм, брутальність, неповага до людини та її майнових прав органічно вписані в життя багатьох з тих, хто вчинив злочин. На жаль, останнім часом відчувається брак культурних програм у засобах масової інформації. Багато чого, і, головне, кращого з культурної спадщини (театральні вистави, концерти, виставки тощо) таким людям і нецікаво, і водночас недоступно внаслідок їх фінансового стану.

В етимології грабежу на останнє місце займає економічна причина – відсутність матеріальних коштів, роботи тощо. Але вона діє як причина конкретного злочину не сама по собі, а у взаємодії з моральними нахилами людини, яка замість активного впливу на несприятливу конкретну життєву ситуацію йде шляхом найменшого опору, виявляючись слабкою перед, можливо, тимчасовими ускладненнями матеріального характеру. Таким чином, скрутні матеріальні обставини створюються у більшості випадків самим грабіжником внаслідок систематичного пияцтва, небажання працювати, залишення дому тощо. Почуття голоду рідко штовхає людину на вчинення такого тяжкого злочину як грабіж, але фізична залежність від алкоголю – майже завжди. Крім того, небувале майнове розшарування людей за рівнем прибутків створює додаткові умови для нестійких у моральному плані людей. Якщо за колишніх часів матеріальний добробут особливо не афішувався, і забезпечені потерпілі від майнових злочинів часто приховували факт вчинення щодо них корисливого або корисливо-насилницького злочинного діяння, то сьогодні багатством пишаються, воно як би виставляється напоказ. Тому для злочинців не складає труднощів пошук і отримання інформації про матеріальний рівень тієї чи іншої людини. Необхідно зазначити, що вказані конкретні життєві ситуації ще не є тією сукупністю зовнішніх обставин, які остаточно формують або укріплюють в людини рішучість вчинити злочин. Вони можуть мати місце задовго до вчинення злочинного діяння. До таких конкретних життєвих ситуацій, де відбувається розвиток і зміцнення характерних морально-психологічних рис

майбутнього грабіжника, можна віднести, наприклад, його постійне знаходження у певному середовищі, де панують антисуспільні звички, кримінальна субкультура; неможливість продовжити навчання, знайти роботу; зіткнення з представниками влади з приводу антисуспільної поведінки, яке часто може посилювати ще більше відторгнення, неприйняття норм і правил законослухняного способу життя. І всі ці несприятливі життєві ситуації викликають або ще більше посилюють в людини озлобленість, агресивність, мстивість, дратівливість та інші негативні риси.

Таким чином, кожне конкретне злочинне діяння викликається не однією певною обставиною, а їх сукупністю – як об’єктивних, так і суб’єктивних.

Список використаних джерел

1. Козаченко О. І. Попередження та розкриття грабежів підрозділами карного розшуку: навч. посіб. / авт. кол.: О. І. Козаченко, Д. Й. Никифорчук, В. О. Черков, О. М. Чистолінов, В. О. Сілюков ; Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2010. – 146 с.

2. Муринець Н. Я. Детермінанти злочинної поведінки серед неповнолітніх: девіантологічний вимір / Н. Я. Муринець // Митна справа. – 2013. – № 4 (2). – С. 142–147. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ms_2013_4\(2\)_27](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ms_2013_4(2)_27). – Назва з екрана.